

İBN HAZM - GÜVERCİN GERDANLIĞI ESERİNİN TAHLİLİ

Gönlüm, yer yer korkulukla çevrilmiş ürünsüz bir bostan tarlası gibiydi...

İbn Hazm El-Endelüsi

Ali İbn Ahmed İbn Said İbn Hazm İbn Galib İbn Salih Half İbn Süfyan İbn Yezid el-Farisi el-Kurtubi el-Endülüsü. Künyesi Ebu Muhammed, lakabı İbn Hazm ‘dır. İbn Hazm, ez-Zahiri diye ün yapmıştır. Bir azatlı kölenin torunudur. Hukukçu, edebiyatçı, usul bilgini, muhaddis, soy ve şecere bilgini, dilbilgini, dinler tarihçisi ve şair. M.18 Kasım 993/H. 30 Ramazan 393'te Kurtuba'da doğdu. Yetiştığı saray Berberiler tarafından tahrib edilince Elmeriye'ye geçti. Siyasal tercihleri sonucunda iki defa hapsedildi, sonra sürgüne gönderildi. Bir savaşta esir düştü. Kısa bir süre için vezirlik yaptı, sonra tekrar tutuklandı. Bundan sonra bütünüyle kendini ilmi çalışmalara verdi. Fıkıh ve dinler tarihi alanında önemli eserler yazdı. Eserlerinin 400 cilt olduğu rivayet edilmektedir. İbn Hazm Casa Mantia'da M. 1064/H. 456'da vefat etmiştir (*İbni Hazm, "Güvercin Gerdanlığı-Sevgiye ve Sevenlere Dair", Çevirmen: Mahmut Kanık, İnsan Yayınları, 2014 s.3*).

Yeni bir çağ, aydınlık bir çağ... Endülüs ve Güvercin Gerdanlığı; ilimle, irfanla ve kültürle yükselen bir medeniyetin aşk tasavvurunu anlatan bir içeriğe sahip olması 1000'li yıllarda İber yarımadasında yaşayan Müslüman kavmin yüksek düşünce sanatını batının düşük medeniyetine karşı kurulmuş bir başkaldırı olarak izah etmek daha doğru olacaktır. Çünkü İslam medeniyetinin dünyada büyümeye başlamasını takip eden süreçte insanların kafasına ve edebi yönelimlere daha farklı konular girmeye başlamıştır. Bunlardan bir tanesi de söz konusu olan eserde görülen hakiki aşk kavramı olmuştur. Hazm bu kavramı elinden geldiğince o dönemde yalın bir üslup ile anlatmaya çalışmış ve bazı farklı metotlar takip etmiştir. Yazıda bu metotların bazılarında değinmek suretiyle asıl amaç edinilen konunun değerlendirilmesi üzerinde durulacaktır. Güvercin Gerdanlığı, güvercinlerin boynunda bulunan halka biçimindeki tüyler, klasik İslam edebiyatında, boyna geçen ve ölüncüye kadar çıkmayan "aşk zinciri" sembolü olarak birçok şair tarafından kullanılmıştır. Hazm en basit bir örnek ile başlayacak olursak şunları söyleyebiliriz, iki kuş düşünün bu kuşlar yaratılıştan gelen içgüdüsel sevgilerini fiziksel bir bağlantıya saptantılı olarak hareket mekanizmasına geçirerek birbirlerinin kırmızı renginde olan gerdanlıklarını gagalayarak boğazlarını deldiklerini ve bu durumun kuşların birbirlerine karşı hissettikleri içgüdüsel bir paydanın sonucu olduğunu belirtmiştir. Hazm bu örnekte vermek istediği mesajı kitabın tamamına teferruatlı şekilde yayarak anlatmaya çalışmaktadır şöyle ki birbirlerini "çok sevenler sevgileriyle birbirlerine zarar verirler bu zararın ortaya çıkması fiziksel bir paydaya bağlanmış olmasından dolayı

ortaya çıkmaktadır” şeklindeki tasviri oldukça yerinde bir değerlendirmedir. Oysa gerçek sevginin yani aşk kavramının kalpten olması gerektiğine bu kalpte oluşan sevginin de istikamet üzere samimiyetle devam etmesi halinde hakiki aşka ulaşılabilceğinden bahsetmektedir. “ Vasit günü senin için, kendisine kalan en son gözyaşını akıtamayan göz elbette kupkuru bir gözdür” (İbni Hazm, “Güvercin Gerdanlığı-Sevgiye ve Sevenlere Dair”, Çevirmen: Mahmut Kanık, İnsan Yayınları, 2014 s.15) şeklindeki anlayışı Hazm’ın aşk kavramına olan bakışını ortaya koymaktadır. Kitabın başlıca bölümleri şunlardır; yardımsever dost, kavuşma, sır saklama, sır söyleme, itaat, muhalefet, sonra herhangi birini sevip artık başka birini sevmeyenler, arzuların ılımlaştırılması, sadakat, ihanet, bitkinlik, hastalık, ve son olarak da ölüm. Değerlendirme; bu kitabın yazılma amacı seven insanların sevgi yolunda karşılıklarına çıkacak olan zorluk ve sıkıntılarda onlara rehberlik etmesidir. Sevgi basit bir kavram ve eylem değildir. Sevmek insanların ruh dünyalarını derinden etkileyen ve direk olarak insanların ruhuna hitap eden bir olaydır. Sevgi kavramı aşk kavramına muhtaçtır ikisi akıl ve kalbin ruh da tezahür etmesi sonucu ortaya çıkan bir nevi çatışmalardır. Bu çatışmalardan insan birçok tecrübe ve deneyim elde eder bu deneyimlerini eğer kazanca dönüştürme fırsatı elde edebilir ve doğru bir şekilde kullanabilirse o zaman hakiki gerçeğin yani hakikatin ışığını görme fırsatı elde edebilir. İbn Hazm’ın dediği gibi “aşk ruhların çeşitli yaratıklar arasında bölünmüş parçalarının birleştirilmesidir. İslam medeniyetinin ve edebi dünyasının karanlık dehlizlerinden çıkamayan insan ruhunun bunalımını ve iç yüzünü değerli birçok bilim ve ilim dünyasının özel hayatlarına dokunan ilginç olaylar hakkında oldukça teferruatlı bildiler vermektedir.

Kaynak ve eser: İbni Hazm, “Güvercin Gerdanlığı-Sevgiye ve Sevenlere Dair”, Çevirmen: Mahmut Kanık, İnsan Yayınları, 2014.

